

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. De conditionibus juramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Sacramenta, per Sacratissimam Virginem, per Crucem Sanctam, &c. iuras per res, in quibus Deus, ejusque Sanctitas nescit, ideo vera concipis juramenta. Huic reduci-
tur, si creaturis addas in obliquo Deum, ut: *Per ignem Dei, per hunc aërem*, &c. Illa enim explicita Dei nomen-
clatura, ipsum invocari probat.

3. Adverte tamen ex alio capite oriri posse, non fiat juramentum, etiam si Deum, vel Divina proferas, ni-
mitum, quia illa non invocando, sed enuntiando, vel alia
simili ratione à juramento aliena compellas; v.g. si sic
dicas: *O corpus Dei! o Fides Dei!* cum tali homine: *Hoc*
quod dico est Evangelium: Coram Deo ita est: Deus scit:
Deus vides ita esse: Maledicti illi nummi quos habeo: &c.
Angeli me associant, quot nummi tu habes: Sicut Christia-
mus, sicut Sacerdos, sicut Religiosus, ita res est, &c. si in-
quam sic dicas, non iuras, quia solum enuntias te esse
contra illum iratum, tuum dictum esse verum instat (non
quidem aequè) Evangelij, te esse coram Deo, nummos,
non verò te, esse maledictos, Angelos te esse associatos,
te esse Christianum, &c.

4. Verum, enim verò, alia submergit molestior diffi-
cultas: nam plura effertur juramenta, quæ, an referan-
tur ad Deum valde dubitatur. Ut si *jurarem, per animam*
meam, per Conscientiam, per Fidem, per Cælum, per vitam
meam, vel mei Patria, occidar, ni ita res sit; dubium enim
est, an hæc ad Deum referantur: quare investigandum
erit, an prædicta vera sint juramenta? Rursus, quia incer-
tum non raro est, an etiam illa verba, quæ Deum, vel
Divina manifestè continent, invocent Deum, an solum
eo modo, quo diximus n. 3. enuntient, ideo dubia etiam
erunt juramenta, v.g. si dicas: *Non credo in Deum, si ita*
non est, non constat, an solum enuntiativè, an etiam in-
vocativè appelletur Deus ut testis. Simile est etiam illud:
Coram Deo ita est, &c.

5. Hinc ergo laborant nobiles Doctores, Sanchez, Ca-
stro Pal. citati, Layman lib. 4. tract. 3. cap. 2. Azor. par.
lib. 1. c. 2. in percussendis juramentorum formulis, quod
videant, quæ certè juramenta, quæ certè non talia sint
judicanda. Cum autem hæc formulæ penè sint innumera-
biles, juxta varias variarum regionum loquendi consue-
tudines, nimis prolixum eorum catalogum exscribere,
cum exigua certè utilitate, nituntur: præterquam, quod
tractationem dilucidam in tanta varietate formularum
exhibere nequaquam possunt. Nos igitur hanc regulam
efformemus.

6. Per quæcunque verba gratiam perspicue Deum con-
tinentia, multò magis dubiè, emittatur juramentum, erit
omnino & semper in foro conscientie ad intentionem
jurantis attendendum, si velimus deprehendere, an verè
juratum sit. Vel enim (quæcunque tandem verba profe-
rantur) intendit, quis primò positivè invocare Deum,
vel secundò positivè non invocare, vel tertio, (sive
quia non advertit, sive quia nescit) præscindit ab ejus-
modi invocatione, hoc est, nec intendit, nec non inten-
dit invocare. Partitio videtur adæquata, continet enim
contradictoria, & præcisionem ab ipsis. Iam si primum,
certè erit juramentum, ut ex se patet: si secundum, certè
juramentum non erit, ut fatentur communiter Doctores,
Sanchez. l. c. n. 1. Laym. lib. 4. t. 3. cap. 1. num. 3. citans Sa-
cherum, aliosque; licet enim ego dicam: *Juro per*
Deum, si nolum per hæc verba Deum ut testem mei dicti
implorare, usque non implorabo, nisi valde materiali-
ter, sicut si Pylæus à Magistro edoctus eadem verba
proferret; Certè in Sicilia ignobiles Viri unoquoque
verbo (*par Dio*) jurant, quis autem dicat eos ignobiles
verè jurare, cum nec ipsi aliquando sciant, quid signifi-
cet illud (*par Dio*) videtur autem ex sua notione signi-
ficare *per Deum*. Denique si tertium, certè item juramen-
tum non erit, quia non invocat Deum. Cum enim hic
abstrahat ab invocatione, clarè apparet invocationem
non exhibere.

7. Dices, at tacitè invocatur, si verba juramentum con-
tinentia voce proferat. Respondeo, id prius negari;
aliud enim est tacitè invocare Deum, aliud materialiter

solum voceretur proferre verba juratoria. In priore mo-
do est tacita invocatio, quia, licet non expressè, ipse ta-
men Deus imploratur, de qua re dictum est c. 2. n. 5. at in
posterio, ne tacita quidem invocatio intervenit, quia
nullo modo implatur Deus.

8. Dices, secundo: At sic decipies eum, qui à te juramen-
tum exposcit, si dum verba juramentum certè sonantia
se petit, aliud mente intelligendo, verè non iures. Re-
spondeo, verè, tunc in foro conscientie non jurari, quia
non invocatur Deus, certum esse: ceterum, an liceat pro-
pter tertij damnum, quem tunc decipis, &c. æquivocare,
alia quaestio est, de qua infra, c. 3. §. 2.

9. Dixi n. 6. (in foro conscientie) nam in foro exter-
no, si verba continentia certè juramentum protulisti,
reum te juramenti pronuntiat iudex: liberabit verò ab
omni obligatione, si tua verba illud certè non protule-
rint: Quod si dubium sit, an protulerint, innui sup. lib. 1.
c. 3. §. 7. *de Juramentum*, quia ratione sit judicandum.

10. Jam verò, pro Confessariis in foro interno hæc
debet esse praxis: Fatetur quis se cum mendacio jurasse,
per animam, per conscientiam, per Cælum, &c. ne con-
demnet statim Confessarius de perjurio sine alio exami-
ne, sed juxta doctrinam datam interroget, penitentem.
An ipse per ea verba intenderit jurare, vel invocare
Deum, vel se juxta consuetudinem graviter obligare (id
enim esset implicite verum asserere juramentum) vel quid
simile: si abnuat, vel dicat se ab his præscidisse, non erit
perjurium, si annuat, erit. Unum tamen adverte, quando
penitentes confitentur se jurasse per Deum, per Sanctis-
simam Virginem, perque similia clarè ad Deum relata, vel
si singuli culti, dicant se mendaces cum juramento fuis-
se, interrogandos non amplius esse, an intenderint Deum
invocare; nisi enim sint planè rudes, sciunt saltem in con-
fuso se sic invocasse Divinum testimonium; ceterum, si
aliqua muliercula hæc verè nesciret, eam non peccasse
fatendum esset, prout in pari casu diximus c. 1. n. 8.

§. IV. De conditionibus Juramenti.

1. Tres conditiones habere oportet juramentum,
quas iuramenti comites appellant Doctores. Ve-
ritatem, iustitiam, iudicium.

Veritas.

Veritas in eo consistit, ut iurans advertat, seu bona
fide putet, verum esse, quod iurejurando affirmat, sive
rem præteritam assumeret, sive præteritam, sive futuram,
v.g. si iures Petrum heri elemosynam dedisse, nunc
velle dare, cras ad eum, debes saltem moraliter scire
ita esse, & fore. Veritas ergo non tam sumitur ex ipso ob-
jecto, seu re jurata materialiter, quam formaliter ex ipso
sermone jurantis; contingit enim sæpè, rem non ita esse:
ut ego sine dolo, & facta sufficienti diligentia inquiren-
di veritatem, deliberatè juro, sed tamen, quia ita est in
cognitione mea, juramento non deest Veritas. Dico (de-
liberatè) excusatur enim quis à mortali, si perfecta deli-
beratio defuit, ut est universalis doctrina in similibus
actibus humanis.

2. Unum nota, non solum juramentum promissorium
esse de re futura, sed posse etiam esse de eadem re futura
ipsum merum assertorium: sic Sanchez. l. 3. in Dec. c. 4. n. 2.
id quod contingit, quando quis nihil promittit; sed so-
lum asserit rem ita esse futuram: ut si quis juraret, cras fu-
turam fore solis eclipsim, is certè id assereret, non pro-
mitteret. Pari modo possem jurare, me cras elemosynam
largitum, sine promissione, sed sub simplici proposito,
asserendo nunc me nunc certum esse de mea futura
voluntate elemosynam largiendi, quo pacto est merum
juramentum assertorium: nam si adderem præterea pro-
missionem largiendi, tunc sanè esset promissorium.

3. Porro, qui sic per merum assertorium iuravit rem
futuram, obligatur eandem facere, sicuti si iurasset
per promissorium? Respondeo, æquè obligari, sive res
sub

Capit. I. De Juramento in communi. III

sub rigoro obligatione jurata sit, sive solum sub speciali proposito. Ita Cast. *1. q. 1. r. 14. d. 1. de jur. p. 2. n. 6.* citans Suar. *de rel. 1. d. 1. de jur. c. 9. n. 7.* Vide eundem citans Suar. *de rel. 1. d. 1. de jur. c. 9. n. 7.* in *Deo. c. 6. n. 6.* vide, an Cast. *1. q. 2. p. 1. n. 3.* Sanch. *l. 3. in Deo. c. 6. n. 6.* vide, an *lib. 1. contrarius ibid. c. 1. n. 2.* Et hujus rei ratio est quia juramentum in ratione juramenti, etiam praescindendo a reverentia ad illius rei executionem (ne falso Deus in testem sit adductus) juramentum attingit.

4. Petes denique, An defectus Veritatis sit specie mortalis diversus in juramento assertorio, ab eo qui est in promissorio? Respondeo, videri diversum; ibi enim invocatur Deus in testem veritatis, hic ut fideiussor promissionis. Iustus, ergo debet poenitens explicare in Confessione, an peccaverit juramento assertorio, an promissorio; ad quod tamen illum *supra*, §. 2. n. 8. non astringimus. Respondeo, nec nunc astringimus abstrahendo ab injuria, vel alio peccato, quod admiseri possit: sedque saltem ex opinione probabili, quia utrumque juramentum, quia tale est, resolvitur tandem in invocationem divini testimonii, quod injuria afficitur. Dico (ex sententia probabiliori) nam scio Castro Pal. *loc. cit.* contra sentire, quem, si placet, lege.

Justitia.

5. Justitia in eo consistit, ut id quod juratur, honeste, & sine peccato iuret; sic Doctores citati, & passim, hic enim Justitia non sumitur strictè pro virtute reddendi unicuique suum, sed latè, juxta illud: *Opportet me implere omnem justitiam.* Qui ergo aliquem, v. g. infamem cum juramento, dicens: *Iuro per Deum hoc esse adulterum*, juramentum justitiam carens Confessori specialiter (præter infamiam) aperiendum committeret; & ratio ejusmodi specialis culpe est, quia sumere Dei testimonium tanquam medium ad iniquè agendum, praesumptio est, & irreverentia contra Deum.

Quare etiam si ille adulter esset occultus, unde juramento non deberet veritas, atque adeo illud propriè perjurium non esset, quia perjurium propriè vocatur à Doctores illud, cui deficit veritas; tamen esset perjurium latè, quod ab iisdem appellatur propriè juramentum temerarium, quia in illo temerè adducitur Deus ad hanc actionem confirmandam, nempe in casu dicto, ad proximum infamandum. Quid, si iniqua actio sit foris etiam venialis, v. g. *Iuro per Deum hunc mendaciam officiosè dixisse*? hæc enim actio detractionis venialis est. Resp. hoc juramentum venialiter temerarium, Ita Cast. *ibid.* p. 4. alique *ibid.* cit. Ratio est, quia si cum gravi est irreverentia Deum adducere tanquam medium ad iniquè mortaliter agendum; ita levis, ad leviè.

6. Atque ex hac ratione deducit affirmantem se esse adulterum, v. g. vel velle inimicum occidere, &c. deducit hoc cum juramento, ut ab astantibus credatur, se gloriari, committere quidem crimen mortalis iactantiae, sed non temerarij ex defectu justitiae: ita apud Cast. *ibid.* n. 6. Suar. *1. q. 2. de Rel. 1. d. 1. de jur. lib. 1. c. 3. n. 6.* & alibi apud Sanch. *lib. 3. in Dec. c. 4. n. 33.* Ratio est, quia in hoc casu juramentum non assumitur, ut medium ad peccandum, sed ad gravius peccandum, immò nec invocatur Deus ut testis sit peccati, sed solum invocatur ut testis veritatis, ad infundendam credulitatem in animos audientium, quæ credulitas, cum non sit ex se peccatum, juramentum non assumitur ut medium ad peccandum.

Indicium.

7. Judicium consistit in eo, ut adsit causa necessaria, sive utilis, sive pia ad jurandum: irreverenter enim Deum implorares, si nulla causa rationabilis ad tantum testimonium interponendum accedere. Hujus autem conditionis defectus est ex se venialis: sic Doct. cit. passim, si quidem posita veritate, & justitia, non interrogatur gravis Deo irreverentia per solum dictum defectum: ex se, inquam, nam ceterum, si inde nascatur gravis negligentia, unde non inquirentur legitime necessaria ad

Part. I.

nuncupandum juramentum, erit mortale ad periculum grave falsò, vel iniquè jurandi.

§. V. De consuetudine jurandi.

1. Triplex potest esse ejusmodi consuetudo. Prima jurandi verum. Secunda male, vel falsò jurandi advertenter. Tertia jurandi male, falsò, inadvertenter.

Quoad primum, certum est, consuetudinem non adde- dere juramento gravitatem mortalem, quia consuetudo ad aliquem actum non potest, nisi ejusdem actus gravitatem, vel levitatem contrahere. De secundo, & tertio factis dixi in *meth. Conf. lib. 2. c. 3. §. 3.* solum hic tanquam in suo loco decernendum clariùs, An, qui consuetudine male jurandi laborat, peccet mortaliter, quoties illius prava consuetudinis recordatur, illamque extirpare non procurat? peccet, inquam, mortaliter, peccatum num dixeris ab eo, quo de facto pejerat? Affirmativam sententiam docet Castro Pal. his verbis: *Peccas mortaliter quoties illius prava consuetudinis recordaris, illamque extirpare non procuras: sicut si domi concubinam haberes, & adveniens ad periculum peccandi, illam non removeres, cum posses, & sicut si obligatus sis restituere, & advertens omittes restitutionem facere, quia in his omnibus amas periculum peccandi, peccas ergo mortaliter: ita Suarez, Valentia, Petrus de Ledsma, Sanchez, Reginaldus, Bonacina. Ratio videtur manifesta. Quia talis consuetudo est occasio sæpè pejerandi; ergo si illam non procuras expellere, censuris velle perjurium, ut in exemplis de concubina & restitutione alieni est manifestum. Hæc ille.*

2. Sed videntur huic doctrinæ refragari omnes illi, qui absolute docent consuetudinem, ex qua quis peccavit, non esse necessariò specialiter confitenda; at si esset ipsa peccatum, confitenda utique foret: ita Suar. Reg. Bonacina, Sanchez, quos sequitur, citatque Diana p. 1. r. 1. *de circumstant. aggr. ref. 15. c. 5.* certe Vasquez t. 4. in 3. p. 9. 91. art. 1. dub. 3. n. 3. sic habet: *Consuetudo peccandi non est circumstantia aperienda in Confessione, nisi quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima, quam ille tenetur refecare, scilicet, quando fuisset consuetudo, ubi non est hac occasio tunc enim non tenetur hanc consuetudinem explicare; nisi à confessario juxta de causa interrogetur.* Vides non semper consuetudinem esse confitendam? Si autem semper esset occasio peccandi, atque adeo peccatum, confitenda semper esset: Audi item Joannem Sanchez *1. q. 9. n. 5.* *Notandum aliud esse habere consuetudinem peccandi, aliud occasionem, ut tradit Sanchez, Suarez, & communiter Doctores.*

3. Hæc Joan. Sanchez: non ergo constat Castro Pal. argumentatio: Est consuetudo pejerandi, ergo est pejerandi occasio; sunt enim hæc duo, scilicet consuetudo, & occasio, quid diversum. Idem Joan. Sanch. *ibid. n. 6. in medio*, firmans opinionem concedentem absolutionem assueti peccate, addit unum verbum, quod maxime facit ad solutionem argumenti Castro Pal. *Igitur impetenda est* (inquit dictus Joannes) *poenitentia absolutio volenti, & proponenti cessationem peccati, & nullam externam habenti occasionem, quantumcumque consuetudini peccati additio.* Hæc etiam Jan. Sanchez.

4. Sed jam ex his respondeo directè ad rationem Castro Pal. & aliorum, si qui sententiam ejus contestantur, distinguendo illud: *Consuetudo est occasio peccandi*; Est occasio peccandi extrinseca, qualis est retentio concubinae, vel retentio alienæ pecuniæ, & rursus est voluntariè assumpta & retenta, nego: est intrinseca, & involuntariè retenta, vel certè non voluntariè assumpta, & involuntariè retenta, ut mox clariùs explicatur, concedo. Quoniam autem nos illam extrinsecam peculiari modo tenemur extirpare, non hanc, ideo ibi peccatur, non hic. Sanè omnes excusamus à tollenda occasione, quam quis vitare non potest, ita Hurtadus *de pan. dissertation. 10. different. 13.* excusamus, v. g. fratrem habitantem juxta morem patriæ in eadem domo parentum cum sorore, licet habitatio sit illis fortè causa peccandi, quia ejusmodi occasio

K 2